

LO TEATRO

CATALÀ

PERIÒDICH INDEPENDENT, REGIONALISTA,
de Literatura, Art, Montepíos, Varietats,
Noticias y Anuncis

Direcció: MUNTANER, 112, 4.ra - 1.ª — Administració: TALLERS, 45, 1.^r

EXCM. É ILTRM. DR. D. JOSEPH MORGADES Y GILI
BISBE DE BARCELONA

Ab motiu de la próxima festivitat de S. Joseph, tenim una especial satisfacció en felicitar á l' Excm. é Il·lustrísim Sr. Dr. D. Joseph Morgades y Gili, Bisbe de aquesta diócesis, desitjant que Déu li concedesca molts anys de vida per' continuar 'sent incansable propagador de las santas doctrinas de la Iglesia, de 'ls sentiments de amor patri y font de inagotable caritat pera 'ls pobres.

La Fé, la Patria y l' Amor, lema de 'ls Jochs florals, són las tres qualitats mes resplandents en lo Dr. Morgades: fé incansable en lo compliment de sos debers sacerdotals que desde sa joventut va exercir en nostra ciutat, ja com á professor, secretari y rector de 'l Seminari conciliar, com á Administrador de 'l Hospital de Sta. Creu, com á Director de la Casa de Infants Orfens ó com á notable escriptor catòlich; fé desde 'l silló episcopal de Vich ahont ha estat durant setz' anys donant continuadas mostrats d' ella y de un innegable patriotisme que l' ha colocat en lo lloch preeminent de la causa de la Patria, havent fet actes de trascendencia en qual realisació ha prèns part activa 'l Centralisme; amor entranyable y may desmentit á nostra Catalunya y amor á 'ls pobres que sempre troban en ell un protector.

No és nostre propòsit escriure una biografia de l' Excelentíssim y Rvdm. Sr. Bisbe; mes ja que en virtut de aqueixos tres distintius de Fé, Patria y Amor á Catalunya, tenim la sort de que estiga avuy en nostra diócesis ahont mostra cada día son talent y sa activitat en be de 'ls diocessans, considerem de 'l tot oportú estampar las presents ratllas y publicar son retrato honrant aixís nostre periódich, á l' enviarli com acabem de fer constar, nostra humil y coral felicitació.

Es lo menos que podem fer com á bons catalans.

JOAN PERELLÓ Y ORTEGA.

Ab lo present número donem per folletí las quatre primeras planas de la comedia catalana en 2 actes,

LAS CAUSAS PODEROSAS

LA VERITAT DE LA COSA

III Y ÚLTIM (*).

Fer afirmacions pe 'l gust de ferlas no és convincent.

Ni ho será may.

Falta acompanyar las probas justificativas de 'l fet ó de 'ls fets que s' afirman.

La rahò s' ha de deixar véurer.

Així procurem obrar sempre nosaltres.

De aquí vè que 'ls escrits de aquet periódich no sian sols per embrutar paper.

S' hi véu alguna idea; contenen quelcom de utilitat.

Y dispensi 'l lector aquesta especie de alabansa propia.

No la fem per fatuitat; diem lo dit per corroborar la afirmació primera de 'l present article.

En efecte: en los dos números anteriors hem sostingut que la Unió catalanista és una entitat que té orgull dominador y hem assegurat que si s' adoptès lo remey indicat per nosaltres en bé de la causa

(*) Per ara.

regionalista, algú cauria de l' escambell ahont ara s' troba.

Hem citat fets comprobantho.

Pero hi ha mes datos en favor de nostre asert.

Los facilita la propia Unió catalanista en los Estatuts per que s' regeix.

¿Quin és lo propòsit de la Unió catalanista?

Reunir tots los elements que desitjin la autonomia de Catalunya de acort ab los principis establerts en las Bases de Manresa de 1892 y vulguin treballar per conseguirla fent ús de tots los medis permesos per las lleys.

Hi poden ingressar associacions, periódichs, agrupacions y particulars.

Tè Consell General, Assamblea de Delegats y Junta Permanent.

Los Delegats per las Assambleas que convoca, són nombrats per elements de dintre la associació.

No representan, donchs, mes que 'ls desitjos y la opinió de personas inscrites en la Unió.

Los acorts de 'ls esmentats Consell, Assamblea y Junta Permanent, representan solament lo voler de un número mes ó menos crescut de catalanistas.

May facultan á la Unió per atribuirse la única y exclusiva representació de 'l Catalanisme militant.

Y no obstant y aixó, la actual Junta Permanent, qual primera atribució y deber és representar la Unió catalanista en tots sos actes públichs y privats, va dirigir-se fa poch temps á 'l poble catalá comensant per titularse *la única y genuina representació de 'l Catalanisme militant*.

Es dir, va desfer en un document públich lo que li manan los Estatuts de la associació.

O lo que és igual: va exercir un acte abusiú y atentatori de usurpació de atribucions.

Pero fa mes la flamant Junta: vól imposarse (y ho logra) fins ahont no està oficialment reconeguda.

Veji's lo fet á Lleyda.

Per la conducta de 'l Gobernador de dita provincia (conducta que censurem) la Unió catalanista allí no hi existeix.

Y s' proposá fer un meeting, valentse de la Associació catalanista de Lleyda.

Aquesta *oficialment* va organisar-lo, va circular las invitacions, enviantne entre altrás, á 'l Centre Nacional Catalá y á *La Veu de Catalunya* (dissidents de la Unió).

Y aqueixa Junta Permanent quals individus diuen pública y solemnement á 'l poble catalá que la sola preocupació actual de Catalunya ha de consistir en acoblarse tota ella sota una sola y única bandera de defensa, LA DESPLEGADA PER LA UNIO CATALANISTA á qual sombra hi caben tots los catalans DE RECTA INTENCIÓ, rebutja y fa expulsar de un meeting organísat precisament per defensar, enaltir y propagar la Unió Catalanista, á dos personas digníssimas, DOS CATALANS DE RECTA INTENCIÓ á quins havia convidat á 'l meeting la única entitat que podia convidárllos.

¡Vaya un modo de procurar que s' acoblin sota una sola bandera 'ls catalans de recta intenció!

[Vaya un modo de faltar á un gran número de aquesta mena de catalans!

Perque 'ls Srs. Verdaguer y Cambó van anar á Lleyda, fiats en la convocatoria, á representar á un nombrós estol de catalans DE RECTA INTENCIÓ que volian protestar de un acte gubernatiu fet contra la Unió Catalanista.

Y la Junta Permanent, orgullosa, dominadora y absolutista en aquell cas, va obligar á fer una planxa á la Associació de Lleyda y va demostrar ab son comportament que no vol á molts catalans de recta intenció.

Per lo vist no vol mes que béns sense esquilar.

Com en aquesta ocasió ha denotat serho la associació lleydatana, á 'l deixar en tan mal lloch á 'ls previament convidats per ella.

Si be qui ha quedat en ridícul és la associació mateixa.

Ella ha fet un mal paper.

Es com si un habitant de un pis convida á dinar á un amic y quant aquet convidat s'hi presenta 's troba que per ordre de l' amo de la casa lo desconvidan y en paus, com diu un personatge de *Las tres alegrias*.

¡Quina planxa!

¡Quin orgull desmesurat!

¡Quina manera, predicant concordia, de causar rencors y odis regionals!

¡Quina por de veure's desbancat!

¡Quina manera de temer á 'l Centre Nacional Catalá, á La Unió regionalista y á periódichs que també buscan la autonomia de Catalunya y que la oviaran á l' extrem de un camí distint de, l' que orgullosa y absorbent, segueix la Unió Catalanista!

A 'ls que la forman, y en particular á sa Junta Permanent, pót aplicarse'ls lo que aquésta diu en son darrer manifest á 'l poble catalá:

¡Déu vos dongui á tots seny y patriotisme!

P. DE R.

Estrenos catalans

Cendras de amor, producció en un acte, de D. IGNAS IGLESIAS.

Per acabar, direm que aquesta obreta es una seria de lamentables equivocacions de l' autor y que potser no estaria de mes (si continúa representantse) que la empresa anunciés *para hombres solos*. Y la ploma 'ns cau de la má á conseqüencia de 'l fret que s'ha apoderat de nostre sistema nerviós á 'l recordar la feresa de 'l nevat cementiri que representa 'l escena ahont se perpetra aqueix atentat á 'l art de Talia.—L. R.

Revista teatral

Eldorado.—Ha passat la setmana omplint lo cartell Lo Ballet volant de las Srtas. anstríacas.

S' anuncia *La alegría de la huerta*.

Novedats.—No es estrany que la eminent Mariapi s' hagia vist obligada á obrir un abono prorrogant aixís sas funcions.

Lo públich numerós y selecte que cada nit omplena 'l teatro justifica aytal determinació.

Las promesas d'estrenos s' han succehit ab regularitat. *La parigina*, de Becque; *Felicita coniugale*, de Valabregue, y *Il controllore dei vagoni-letto* de Bissón, son las estrenadas en lo transcurs de la setmana.

En totas ellas ha demostrat la eminent artista, un domini complert de 'ls personatjes á ella encarregats, omplintlos de detalls que acusan fina y atenta observació y gust exquisit per' apropiarse'ls.

Los demés individuos de la companyia coadjuvan ab son trevall perfecte y enmotllat, á la rigo rosa tónica de 'l natural, á que las obras surtin quadradas, armónicas y aceptables pe 'l mes exigent detallista de la moderna dramática.

¡Que totas las parts componen en tot homogeneo, equilibrat en sas diversas constituyents personalitats, ho manifestaren dissapte passat en l' estreno de la citada obra en tres actes de R. Bissón, *Il controllore dei vagoni-letto*!

Mes perfecció no 's pot demanar.

Lo públich paga ab aplausos lo acabat treball de 'ls artistas y fentlos sortir á 'l final de cad' acte á las taulas.

Liceo.—Concerts de Quaresma.—Dos ne tenim en conta, y de 'ls dos ne parlarem encara que sia ab brevetat.

En lo primer nos doná 'l reputat Mtre. Nicolau dos obras dejdos colosos de la música: Beethoven y Wagner.

Que de 'l primer nos enamorá la sencillés y espontaneitat conceptivas, la caliu que deixan sas impresions estéticas ab lo felisíssim desarrollo de son plan artístich portat fins á 'l últim sens decáuier ni un moment, ni sentirse pesada l' atenció, que quant se sent l' últim acord s' anyora 'l primer de la composició, no cal dirho.

Beethoven nos enamora, encanta, 'ns seduheix.

Lo públich que aquella nit acudi á 'l Liceo escoltá ab indiferencia á 'l mestre de Boen.

Seria altre motiu, sens dupte, sa assistensia á 'l concert que sentir música imcomparable.

Y vingué *La Consagración del Graal*, última escena de 'l primer acte de 'l *Parsifal*, de Wagner.

Aquí s' obrí l' espita de 'l entusiasme y mes, quant sens haver donat una nota, se presentá la societat coral *Orfeo Catalá*.

Veieren lo sant y senya.

S' executá la composició de Wagner com s' executan sempre que las dirigeix lo mestre Nicolau.

Lo públich aplaudi l' ajust y afinació donada per aqueillas masses corals y orquestals, obra que l' efecte estriba en la reunió de tot lo que sonoritat presta á 'l compositor.

A 'l últim los concurrents á 'l quint pis demanaren *Los Segadors*, creyentse potser que 's trobaban á 'l Saló de Bellas Arts. Lo Mtre. Nicolau ab molt acert no accedi á la petició.—

Pe 'l segon concert nos doná una sinfonía de Beethoven, *Las flors de Maig*, de Clavé, algunas cansons entre ellas *La mort de 'l escolá*, de 'l Mtre. Nicolau, y per últim *La consagración del Graal*.

¡Que va menguant l' importancia de 'ls concerts quaresmals, no hi ha que esforsarse en demostrarho: la lectura de 'l programa de 'l que 'ns ocupa ho justifica.

¡*Las flors de Maig*, de Clavé, formá part de un concert de Quaresma! May sé 's vist.

Las obras de Clavé cantadas á 'l Liceo, á la claror de cents llums de gas, sentint la flayre de 'l opoponax y 'l jokey-club y las mil flors, llensant per tot indret sos raigs brillantats las valiosas joyas de la concurrencia, quant ellas respiran l' embaumada fresca de nostras montanyas; necessitan, per viurer respirar l' atmósfera lluminada per un sol de Maig que tornasoleji las plantas y

avivi'l color de las flors, necesitan lo trinar de 'ls aucells que pe 'ls arbres de 'l entorn amors se cantan.

Rodejarlas d'elements artificials és matarlas. Ompli un número de 'l programa d'un concert donat á 'l Liceo, ab cansonetas de la vora de 'l foch, dignas sols d'ésser cantadas á 'l calor de la llar en fredas nits d'ivern, ó entre quatre amichs que s'entusiasmin sentint *Los Segadores!* Tenian que venir certas maestrías, certas celebrats ventadas per l'ignorancia en la música, pera recordar los de 'ls Mtres. Casamitjana donats en lo *Prado Catalán*, Frigola, Strauss, Vehils y fins alguns de 'l mateix Mtre. Nicolau.

May haguèrem pensat, sino en broma, que la citada societat coral *Orfeo Catalá* vingués en concerts de Quaresma y pagant una pesseta d'entrada, á omplir lo programa ab cansons com *Lo cant de 'ls aucells*, *La mort del escolá* y altrás de la categoría de las citadas. Pero si haguèrem assegurat ho fería ab trossos de música de Palestina y de Victoria, convertint lo teatro en temple catòlich, barrejant las paraulas de nostra liturgia ab los recorts de mundanals passions en las mateixas taulas manifestadas y sentidas.

Pero..... deixem apart aquestas pertinents consideracions y..... anem á acabar.

De las cansons sols fou repetida la de 'l Mtre. Nicolau, porque s'aparta de lo acostumat en sa forma y manera d'armonisarla.

La consagracion del Graal en l'altre concert executat, tingué la mateixa ovació per resultar la obra mes emocional de 'l programa.

A 'l final foren cridats lo Mtre. Nicolau y 'l Sr. Director de 'l *Orfeo Catalá*.

A. DE LA FLORIDA.

A LA DEFENSIVA

Avuy nostre treball nos lo dona ja fet en son últim número, l'importantíssim periódich madrileny, l'estimat company de glorias y fatigas teatrals, la acreditada *España Artística*.

En tot estem conformes: l'enfermetat que tan sols á las primeras manifestacions ha posat ja nerviós á nostre estimat colega, nosaltres la vejèrem l'any passat en tota sa plenitut y repugnancia durant la temporada d'estiu en un de 'ls teatros de 'l passeig de Gracia; nosaltres poguèrem véurer y contar los elements que formaban aquella massa obstruccionista que aplaudia incondicionalment una obra determinada y sisseejava y patejava 'ls trossos mes importants de un'altra determinada obra.

Donàrem lo crit d'alarma.

Fins creyem que 'l insigne mestre compositor que dirijia sa obra y fins l'empresa de 'l teatro en que s'executaba notaren l'anomalia, fixaren l'atenció en certs personatjes constants assistents á las funcions; prengueren nota de las vegadas en que foren sorpresos en íntim conciliábul ab l'*ánima vilis*, lo regulador de las forsas productoras de 'l escándol may vist en nostres teatros, se feren algúnas indicacions un poch descubertas que donaren per resultat que 'ls valents s'amansaren, los aplausos y sisseos entraren en un periodo descendent y semblaba que 'ls medis concebuts per reventar certas obras s'havia deixat per l'exposició que sa realisació portaba aparellada.

Algunas espurnas hem notat en altres teatros en nits

determinadas, precisament d'estreno. Pero no entranyaban importancia.

En cambi á Madrid de cop y volta s'ha manifestat en tota sa forsa y asquerositat, ab motiu de 'l estreno de *La cortijera*, de Dicenta y Paso y Chapí en lo teatro Parish.

Tot quant podriam dir no tendria la forsa, la energia, l'intenció de 'l escrit de nostre company que 's firma *El Dómine Ceroatana* y que, com hem dit, publica la *España Artística* en son número de 'l 5 de 'l corrent mes.

Diu aixís:

«LA CORTIJERA

Para hablar de este drama lírico de los Sres. Dicenta, Paso y Chapí, es necesario antes protestar de las intemperancias, nunca justificadas—que no lo es nunca la intemperancia—de una parte del público para con el Mtro. Chapí.

¿Qué ha hecho éste en *La cortijera* para que unos cuantos descontentos ó mal intencionados estuvieran mortificándole durante toda la representación con siseos y algo más que siseos? ¿Equivocarse? Pues la equivocación en el trabajo honrado es digna de respeto, cuando menos.

Prescindamos de la incesante y gloriosa labor del maestro durante muchos años; olvidémonos de que es Chapí uno de los más bravos é inspirados mantenedores de la lírica española; pero no olvidemos que es un hombre lleno de fé y entusiasmo, que presenta al público su labor de muchos días, en la que ha puesto su inteligencia, su saber, su alma, y que esa labor no debe en modo alguno ser rechazada violentamente, porque en ella hay algo muy respetable, una suma de trabajo, y el trabajador tiene derecho al respeto de todos.

Por eso contra esos prejuizadores inconscientes ó malévolos hay que protestar energicamente y no estaria mal que se buscara el medio de que asistieran á los estrenos amarradas las patas y con un bozal en el hocico.

Y si esto es así, no lo es menos que el Mtro. Chapí debe armarse de resignación y paciencia para no agriar las divisiones entre esa parte del público y el maestro.»

En lo transcrito hi veyem, y creyem hi veurán nostres lectors, l'establiment d'una sucursal de aquella societat que en números passats parlavam, titulada: *Lo Fogó Catalá*.

Posan en práctica un de 'ls últims extrems presentats y acceptats per' unanimitat.

El Dómine Ceroatana vol un remey per aquesta reventadora innovació nascuda y criada á Barcelona? Donchs nosaltres lo tenim y l'anem á exposat tenint la seguritat plena de son éxit, si s'aplica ab voluntat decidida y ab má segura y ferma.

En los teatros que executin obras de 'l género xich y aquestos no siguin d'autor que á lo rastré de sa conducta porti en sa figura la deformitat que com estigma ha posat Déu sobre d'ell, tinguin las empresas preparats mitja dotzena d'individuos decidits á repartir *ungüent de cara de freixa*, en la cantitat que 'l cas requereixi, á 'ls que cumplint una consigna bastarda y miserable, patejan y cridan y braman, ofegant las espontáneas manifestacions de 'l públich de bona fe que va á 'l teatro á gosar ab las obras que s'hi executan.

Procuri 'l respectable Mtre. Chapí indagar, inquirir, investigar, y estem segürs que de sas indagacions é inquisicions, ne traurá en clá l'existencia d'una grave enfermedat que acabará ab lo treball de 'l artista que ab serenitat espera 'l fallo de 'l públich imparcial, despullat de malas intencions y de miras interessadas, si no se li aplica l'últim descubrimient de la terapéutica fi de sigle.

MODEST VIDAL.

Accedint à 'ls prechs de la *Reforma Literaria*, biblioteca espanyola, reproduhim una escena de 'l drama *La Vestal*, de l' ilustre publicista D. Manel L. D' Ayot, qui 's proposa publicarlo á la major brevedad.

La escena que copiem és la última de 'l acte quart y diu aixís:

L' ASSUMPTA

Cant III

GEMECH DE LA TÓRTOLA

*Vox turturis audita est in
terra nostra. Cant. II.*

Com la tortra ferida
que, obrint lo bech,
gemma al peu del arbre
com si digués
que moriria alegre
dintre'l niuhet,
la tórtora divina
llansa gемеchs,
clavat al mitj de l'ànima
lo dart encés,
mirant sempre anyorivola,
desde'l desert,
aquell niu de la gloria,
lo niu del cel.
Gemma que gemma,
l'Amor la sent;
gemma que gemma
l'Amor la veu.
—Fesme sentir, Aymia,
los teus gемеchs,
que t'escoltan y'l planyan
los angelets;
fesme sentir, Aymia,
ta dolça veu.—
Ja callan les calandries
de Nazareth,
Cafarnaum, Bethsiada
y Bethleem;
Y á Jericó no hi cantan
los passarells,
ni'ls rossinyols rellan
vora Siquem.
Les blanques colometes
tancan lo bech
al volar á Nephtoa
y á Siloé,
y fins les manses tortres

Se tracta de donar funcions los dimars, dijous y días de festa, de que hi hagi representacions dramàtiques y lírich-dramàtiques, y de que s'estrenin obras catalanas. Es per lo tant, assumpto que entra de plé en la jurisdicció de Lo TEATRO CATALÀ.

Contin ab nostre apoyo 'ls iniciadors y 'ls empressaris. Ja hem dit que simpatisem ab tan lloable ide'a y no esca-

ja, que deitanda m' deixa.
 ¡Conforteume ab dolsos fruyts,
 entre flors gronxeume! —
 La terra l'escoltava,
 ja no la sent;
 la tórtora ferida
 ja no pot més.
 Los àngels la confortan,
 Amor l'encen;
 son cor deixa la terra
 per volá al cel.

JAUME BOLOIX.

(Seguirá.)

Saló de descans

L'inspiradíssim y popular compositor Carlos Lecoq, ha donat á conèixer á 'l públich en los *Bufos Parisiens* sa última producció musical *La belle au bois dormant* obtenint un franch éxit.

La lletra és de 'ls Srs. J. Vanloo y G. Duval.

La obra ha sigut posada ab tot l'aparat y luxu que requereix l'argument.

Nosaltres sòm los primers en propalar la idea de que 'ls públichs de per tot arreu se despepitin per l'inspiradíssima música de Wagner (aixó ho diu D. Francisco Suarez Bravo, crítich musical de 'l *Diario de Barcelona*). Pero 'ns vè *España Artística* y 'ns diu que durant la *tournee* que pe 'ls principals teatros de 'l Nort y Andalusia ha fet la companyia d'òpera italiana dirigida pe 'l Mtre. Joseph Tolosa ha donat 103 representacions ab las següents òperas: *Lohengrin*, 3; *Aida*, 11; *Otello*, Verdi, 5; *Ugonetti*, 10; *Mefistófele*, 3; *Africana*, 11; *Sonambula*, 12; *Rigoletto*, 9; *Lucia*, 11; *Favorita*, 12; *Trovador*, 2; *Cavalleria Rusticana*, 13; *Pagliacci*, 13; *Fausto*, 2; y *Dinorah*, 3.

Queda, donchs, plenament demostrat que 'l wagnerisme pren increment y que tots los públichs se tornan bojos per la música de 'l compositor alemany.

¡Pregúntinlo, sino á 'ls Srs. Vehils y Bernis cóm los hi ha anat la taquilla ab *La Walkyria* y 'l *Tristan*!

—Va endevant la idea de fundar un teatro Católich. Ja está fet un reglament y sembla que s'está constituint una empresa que contarà ab grans elements.

Fins s'ha fèt ja alguna gestió per arrendar lo teatro Lírich, lo qual no s'ha realisat á causa de no saberse fins á quina fetxa subsistirà 'l colisòeu de 'l Sr. Arnús.